

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Рада молодих учених Університету Ушинського

Історико-філологічний факультет

Кафедра всесвітньої історії та методики її навчання

«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»

25 квітня 2025 року

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

Одеса

УДК 930.2 + 930.85 + 94

I-90

DOI: <https://doi.org/10.24195/978-617-7790-55-5-2025>

*Рекомендовано вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №17 від 26 червня 2025 р.)*

Рецензенти:

Гончарук Т. Г. – доктор історичних наук, професор, професор кафедри історії України та спеціальних історичних дисциплін Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Атаманюк З. М. – доктор філософських наук, професор, професор кафедри філософії, соціології та менеджменту соціокультурної діяльності Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Історична наука в умовах війни очима здобувачів вищої освіти та молодих І-90 учених : збірник матеріалів Всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених. Одеса : видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. 117 с.

ISBN 978-617-7790-55-5

До збірника увійшли матеріали всеукраїнської наукової конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених, присвяченої дослідженню наступних концептуальних питань сучасної історичної науки: методологія та історіографія історичних досліджень, головні аспекти розвитку суспільств Стародавнього світу та Середніх віків, проблеми Нової та Новітньої історії, концепт історичної пам'яті в умовах війни, історія міжнародних відносин, історія військової справи.

Матеріали, подані у збірнику будуть корисними для науковців, освітян та всіх хто прагне вдосконалити освітній процес та сприяти розвитку сучасної історичної науки.

УДК 930.2 + 930.85 + 94

Рибак О. В. Евакуація британських та французьких військ з Дюнкерка (1940 р.)	53
--	----

Концепт історичної пам'яті в умовах війни

Маціборко Є. О. Трансформація історичної пам'яті Греції під час боротьби за незалежність	58
Окорокова В. В. Memory as a social phenomenon in the history of Paul Ricoeur	64

Історія міжнародних відносин

Малога О. А. Зовнішньополітична стратегія Данії в епоху наполеонівських війн (1799-1814)	69
Руденко А. О. Причини Індो-Пакистанського конфлікту	75
Набока О. В., Черкащенко О. О. Політика США у корейській державі Чосон під час японсько-китайської війни 1894 – 1895 рр.	78
Яворська Т. В. The Expression of Confucian Ideology in China's Foreign Policy	83

Історія військової справи

Атмажов О. Ю. Армія держави Чосон	88
Сотніченко О.В. Розвиток артилерії в армії Наполеона (1799-1815)	97
Ткаченко В. В. Використання бойових слонів у військовій тактиці на території Стародавнього Сходу	101
Янак Д. Важкі танки Вермахту	105
Інформація про авторів	112

Малога О. А.

**Зовнішньополітична стратегія Данії
в епоху наполеонівських війн (1799-1814 рр.)**

Данія – відома як «країна-ворота» у Балтійське море; та як одна з наймиролюбивіших країн Європи. Її становище у період наполеонівських війн тісно пов'язаний з об'єднанням збройного нейтралітету, битвою при Копенгагені 1801 р., бомбардуванням Копенгагена 1807 р. та Кільською угодою.

В означений період королем Данії частково був Кристіан VII (1766-1808), проте він був психічно хворий, що обумовило відсторонення його від державних справ і зосередження реальної влади в руках його сина, регента – Фредеріка VI (1808-1839). Данія являла собою країну, яка була об'єднана з Норвегією за дансько-норвезькою унією та мала назву королівство Данії та Норвегії (Данія-Норвегія). Ця країна охоплювала територію Данії, Норвегії; а також Гренландію, Ісландію, Фарерські острови; дві німецькі провінції Шлезвіг і Гольштейн та мала декілька колоній у різних частинах світу. Стратегічно вона контролювала вихід до Балтійського і Північного моря [1, р. 3].

Данія зустріла наполеонівські війни учасником другого збройного нейтралітету (1800-1801), до якого входили Російська імперія, Пруссія,

Швеція. Це об'єднання було проти обшуків торговельних кораблів, які здійснювали британці. Як країна, Данія позиціонувала себе як та, що прагнула залишитись осторонь воєнних дій та зберегти торгівлю без британського втручання [2, р. 97].

Для Британії доступ до Балтійського моря був особливо важливим, а «збройний нейтралітет» потенційно міг обмежити доступ до важливих ресурсів, затребуваних у тому числі для будівництва флоту. На початку березня Пруссія вдається до наступальних дій, що певною мірою спровокувало Британію. Був окупований Ганновер, німецьке володіння британського короля Георга III [1, р. 4].

Британія сприймала Лігу як ворожу коаліцію по відношенню до себе. У відповідь на загрози своїм економічним та політичним інтересам Британія обрала Копенгаген мішенню для нападу. У березні 1801 року британський флот вирушив до Копенгагену. Врешті, Великобританією був нанесений превентивний удар.

2 квітня 1801 р. була розпочата битва. Гавань при Копенгагені була захищена ланцюгом лінійних кораблів та батареї. Метою Великобританії було змусити Данію полишити Лігу. У цій битві зі сторони британців командували адмірал Хайд Паркер та контрадмірал Гораціо Нельсон. З цією битвою пов'язаний напівлегендарний сюжет про те, як данці почали відходити та Паркер подав сигнал Нельсону, що треба припинити переслідування. А Нельсон, у свою чергу, демонстративно подивився у підзорну трубу сліпим оком, та зауважив, що нічого не бачить і продовжив бій. Битва тривала кілька годин. Данія героїчно захищала себе, але несприятливий баланс сил врешті-решт схилив її до визнання поразки та перемир'я з поступками.

Незабаром, після битви, розійшлася звістка, що російський імператор, Павло I, лідер Ліги збройного нейтралітету, був вбитий 24 березня. Таким чином, Лігу полишили Данія (вимога Великобританії) та Російська імперія (смерть

імператора та зміна політичного курсу). Після того, як звістки почали стрімко поширюватись, інші країни покинули Лігу і вона розпалась.

Незважаючи на поразку 1801 р. Данія мала п'ятий за величиною флотом у Європі. Після цього Данія стає нейтральною країною, що продовжуватиметься до 1807 р. До 1807 р. вона торгувала з обома ключовими суперниками в наполеонівських війнах: Англією і Францією [1, р .4].

Після укладення миру в Тільзиті для Британії загрожувало ізолювання від Європи. Континентальна блокада формально поширилась на Російську імперію, і незабаром могла охоплювати межі Балтійського моря загалом. Данія після підписання Тільзиту все ще залишалася нейтральною країною і продовжувала лавіювати між двома ключовими суперниками – Британією та Францією. З поширенням звістки про події з Тільзиту ситуація почала швидко змінюватись [1, р. 4].

З розвитком подій продовження курсу на нейтралітет ставало дедалі складнішим. У довгостроковій перспективі перебування Данії у стані нейтралітету було неможливим. Данія могла бути поглинена як Францією, так і Англією. Враховуючи географічне розташування, зближення з Наполеоном було більш оптимальним для Данії, адже зближення з Великобританією могло спровокувати вторгнення французів з суші, що було більш небезпечним.

Данський флот, що займав на той час 5-е місце у світі за потужністю, приваблював французів. Він міг стати інструментом, що усунув суттєве відставання Франції від Великобританії за військово-морськими силами. Британія усвідомлювала такий стан речей, і вагалась з приводу рішення щодо Данії. В результаті, вона наважилась на удар на випередження. Враховуючи нещодавню звістку про Тільзит, британський уряд ухвалює рішення відправки флоту до Копенгагена.

6 серпня 1807 року Наполеон повідомив данському посланцю в Парижі, що його країна має або оголосити війну Великобританії і приєднатися до

континентальної блокади проти неї, або чекати на оголошення війни з боку Франції; про вимогу передати флот не зазначалося [2, р. 97].

Вважається, що вступ Данії у війну на боці Наполеона обернувся для неї катастрофічними наслідками. При цьому, варто підкреслити, що варіанти вибору в Данії були суттєво обмежені, і вступ у війну на боці Наполеона відкривав для Данії більш сприятливе майбутнє. Це був час після прийняття Тільзитського миру, що ознаменувався зсувом балансу сил на користь Наполеона. Варіанти розгортання подальших подій Наполеонівських війн та врешті поразка Наполеона були для сучасників непрогнозованими.

Воєнні дії розпочались без оголошення війни. За місяць до бомбардування, 2 серпня столиця Данії була ізольована через блокаду Зеландії. Британські дипломати здійснили підступну пропозицію: Данії пропонувалось роззброїтися (здати флот) і капітулювати, на що Копенгаген відповів рішучою відмовою. Британці, бажаючи змусити данців виконати поставлені умови вдаються до терору цивільного населення, використавши не лише типову артилерію, а і ракети Конгріва. За рішенням британського уряду – прем'єр міністра, 3-го герцога Портленда розпочалось бомбардування, здійснене з боку британських сухопутних сил, що висадились поблизу міста під командуванням Артура Веллсі (Веллінгтона) та військово-морськими силами під командуванням Джеймса Гамб'є.

Бомбардування тривало з 2 по 5 вересня 1807 р. Населення міста Копенгаген на початку XIX ст. (1801 р.) складало близько 101 000 осіб. Наслідком бомбардування стали жертви і розруха. По місту було випущено близько 6000 снарядів. Внаслідок бомбардування руйнувань зазнали житлові об'єкти та пам'ятки. Загинуло близько 2000 цивільних та зруйновано 1500 житлових помешкань; зруйнована церква Богоматері, зазнали руйнувань інші об'єкти Після 3 днів бомбардування Данія капітулює та віддає флот (близько 60

кораблів). [3, р. 6; 4, р. 205]. Коли події з Копенгагену почали поширюватись, уряду в Лондоні довелося виправдовувати скоєне, прикриваючи терор цивільного населення «превентивною атакою» на загрозу збоку Франції. [1, Р. 1-2].

Відомий данський письменник Ганс Крістіан Андерсен у своїй спогадах «Мій хресний батько» згадує про бомбардування Копенгагена. Він зазначає про суттєві руйнування у місті та велику силу духу міщан, які вірили, що відбудують зруйноване по закінченню воєнних дій. [5, р. 13]. Незабаром після відходу британського флоту місто почало відбудовуватись. У цьому процесі особливо відзначився данський архітектор Крістіан Фредерік Гансен.

У відповідь на терор цивільних та захоплення флоту Данія стає неофіційним союзником Наполеона проти Великої Британії протягом 1807-1814 рр. Також, Данія у 1808 р. оголошує війну Швеції. У межах цієї війни Британією в 1807-1808 рр. були захоплені данські колонії в Карибському басейні (Вест Індія: Сент-Томас, Сент-Джон, Сент-Круа); Індії (Транкебар, Серемпур); Західній Африці (Золотий Берег). Ці колонії будуть повернуті Данії за домовленостями на Віденському конгресі.

Після бомбардування Копенгагену Данія де-факто ставала союзником Наполеона, проте офіційного утвердження союзу не було. Вступ у війну Данії з офіційним прийняттям континентальної блокади мав катастрофічні наслідки для Данії. Країна, лєвова частка доходу якої складала морська торгівля опинилася у надзвичайно скрутному становищі. На цьому етапі притаманними явищами стають контрабанда, яка різними способами неофіційно обходила правила континентальної блокади та корсарство, завдяки якому Данія намагалася поповнити свою скарбницю. Наростала криза, що супроводжувалась інфляцією, данська крона знецінювалась та у 1813 р. настав дефолт – уряд визнав себе банкрутом.

22 липня 1813 р. до коаліції проти Наполеона доєднується Швеція. За умовою вступу у війну на боці шостої антифранцузької коаліції шведському кронпринцу Жану Бернадоту пропонувалася Норвегія. Після битви поразки Наполеона під Лейпцигом Данія опинилася ізольованою від Франції.

Данія капітулювала перед шостою антифранцузькою коаліцією і опинилася на стороні програвших війну. 14 січня 1814 р. укладається Кільський мир, яким завершується участь Данії у наполеонівських війнах. За цим миром Данія роз'єднувалась з Норвегією. Це припиняє 400-літню приналежність Данії та Норвегії до єдиної держави. Норвегія переходить до складу Швеції на правах обмеженої автономії [6, Р. 83-84].

Згідно Кільського договору, Данії пропонувалась компенсація за Норвегією. Швецією на користь Данії передавалась Шведська Померанія та острів Рюген.

Віденський конгрес скорегував положення Кільського миру. Данії повертались відібрані колонії, натомість захоплений архіпелаг Гельголанд залишився за Британією. Шведська Померанія, що перебувала у складі Данії передавалась Пруссії. Пруссія у форматі компенсації передає Данії Саксен-Лауенбург, який стає герцогством та на основі персональної унії підпорядковується данським королям.

Після Віденського конгресу для Данії починається процес виокремлення національної ідентичності. Для данців наступив період виходу з кризи та поступової відбудови, у наступні 30 років Данія не воювала з іншими країнами що збігається з періодом «золотого віку» – розквіту культури, освіти, мистецтва.

Література

1. Simms B., Peak T. From Commerce to Violence: The Second Bombardment of Copenhagen (1807). *Studia historica Gedanensia*, Vol. 13, 2022. P. 110-120.
2. Glover G. The Two Battles of Copenhagen, 1801 and 1807: Britain and Denmark in the Napoleonic Wars. Pen & Sword Military. Barnsley, 2018. 314 p.

3. Golding C. Amphibians at heart : the battle of Copenhagen (1807), the Walcheren expedition, and the war against Napoleon. *Society for Army Historical Research*. Vol. 90, No. 363, 2012. P. 167-188.

4. Aagesen A. The Copengagen district and its population. *Geografisk Tidsskrift*, 1960. 213 p.

5. Andersen H. Godfather's Picture-Book. 1868. 14 p.
URL: <https://www.epedagogia.com.br/materialbibliotecaonline/1985Godfathers-Picture-Book.pdf>.

6. Zerlang M. Orientalism and modernity: Tivoli in Copenhagen Nineteenth-Century Contexts. 1997. P. 81-110.

Руденко А. О.

Причини Індо-Пакистанського конфлікту

В історії конфліктів Індо-Пакистанський посідає особливе місце, оскільки має низку особливостей характерних для цього регіону: центральним питанням конфлікту досі є суперечка щодо належності регіону Джамму та Кашмір, а також деякі інші територіальні суперечки; наявність серії збройних зіткнень між країнами у другій половині ХХ століття що вказує на постійну напруженість (останні десятиліття характеризуються безперервною конфронтацією на кордоні. Сторони регулярно обстрілюють прикордонні райони противника, що призводить до жертв серед військового персоналу та мирного населення, а також обмінюються взаємними звинуваченнями; 2003 р.); ядерна складова є важливим чинником відносин між країнами; має вплив на регіональну та міжнародну безпеку тощо.

По суті еволюція двосторонніх взаємин Індії та Пакистану практично залишилася незмінною у післявоєнний період. Ці взаємини стояли і продовжують стояти надто близько до державних ідей, що становить ядра цих держав, для того, щоб стосунки наразилися на якісь серйозні зміни. Цікаво, що навіть ООН, який займав ключове місце у міжнародних відносинах, не міг змінити запеклого характеру боротьби.

Наукове видання

**«ІСТОРИЧНА НАУКА В УМОВАХ ВІЙНИ ОЧИМА ЗДОБУВАЧІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА МОЛОДИХ УЧЕНИХ»**

Збірник матеріалів

Всеукраїнської наукової конференції
здобувачів вищої освіти і молодих учених

м. Одеса, 25 квітня 2025 р.